

Bijzondere leerstoel namens het KSGV
‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid,
met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging’
aan de faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap
van de Rijksuniversiteit Groningen

Jaarverslag december 2022 – juni 2023
(laatste termijn)

prof. dr. T.H. Zock

Context

De bijzondere leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging’ is ingesteld door het KSGV, Studiecentrum voor levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, en wordt financieel ondersteund door de VVP, Beweging voor eigentijds geloven. Per 1 november 2005 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. T.H. Zock. De leerstoel is ondergebracht bij de vakgroep Vergelijkende Religiewetenschap van de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen. De leerstoelhouder was tot 1 maart 2014 aan deze faculteit tevens werkzaam als hoogleraar godsdienstpsychologie met bijzondere aandacht voor de geestelijke verzorging (zie verder www.rug.nl/staff/t.h.zock/index). Vanaf 1 januari 2015 heeft zij tevens een eigen bedrijf op het gebied van training, supervisie en coaching (zie www.hettyzock.nl/).

Het curatorium van de leerstoel bestond tijdens de verslagperiode uit de leden: prof. dr. M. Popovic (Rijksuniversiteit Groningen), prof. mr. dr. A.R. Mackor (Rijksuniversiteit Groningen) en prof. dr. M.H.F. van Uden (voorzitter curatorium, Universiteit van Tilburg).

De ‘Stichting Geestelijke Verzorging en Geestelijke Gezondheid’ (SGV&GG) is belast met het verwerven en beheren van geldmiddelen ten behoeve van de leerstoel. Het bestuur van de SGV&GG bestond tijdens de verslagperiode uit de leden dr. N.M. Hijweege-Smeets (voorzitter), W. Jumelet (penningmeester) en G. Eijsbouts (secretaris).

Het KSGV is een studiecentrum dat zich richt op de relatie tussen levensbeschouwing en geestelijke gezondheid. Een belangrijk streven van het KSGV is het bevorderen van een geestelijk gezonde omgang met levensbeschouwing en zingeving. Het KSGV wil deze doelstelling realiseren door studiebijeenkomsten, publicaties, onderzoek, deskundigheidsbevordering, en door het instellen en in standhouden van bijzondere leerstoelen. Het KSGV onderneemt zijn activiteiten vanuit een christelijke inspiratie.

De VVP (Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland) is een beweging voor eigentijds geloven. Vrijzinnigheid is een persoonlijke manier van geloven, die geworteld is in het christendom. Vrijzinnig geloven kenmerkt zich door een vrije en kritische omgang met de Bijbel

en de christelijke traditie; kritisch want zowel Bijbel als tradities zijn gevormd binnen een bepaalde context, en vrij omdat iedere generatie haar eigen vertaling moet maken. Vrijzinnigheid is open naar de cultuur en gericht op menselijkheid.

De VVP neemt haar plaats in binnen de Protestantse Kerk in Nederland, terwijl het gesprek met anderen in alle openheid wordt gezocht.

Algemeen

De termijn van deze leerstoel eindigde op 1 juni 2023. Op 9 juni 2023 werd in Groningen een afscheidssymposium gehouden worden, voor geestelijk verzorgers en pastores. Titel: ‘Bezinsels. Zintuig-breed in gesprek’. Het tijdschrift *Psyche & Geloof* zal begin 2024 een themanummer uitbrengen over het symposium, waarin ook de afscheidsrede van de bijzonder hoogleraar opgenomen zal worden.

Op *onderzoeksgebied* werd gewerkt aan twee kleinere onderzoeksprojecten en een aantal artikelen.

De leerstoelhouder begeleidde één *promovendus*.

Voor de VVP werden diverse activiteiten ontplooid.

Onderzoeksprojecten

1. Levensbeschouwing van niet-gezonden geestelijk verzorgers

Samen met dr. Brenda Mathijssen (RUG), dr. Wim Smeets (Radboud Medisch Centrum) en Nelleke ten Napel-Roos (geestelijk verzorger Radboud Medisch Centrum) is een onderzoek opgestart naar de rol van levensbeschouwing bij de leden van de SING (de sector van niet-gezonden geestelijk verzorgers van de VGVZ).

Op grond van een conceptuele analyse is een theoretisch artikel over deze materie gepubliceerd. Het empirisch deel van het onderzoek bestaat uit een digitale enquête en kwalitatieve interviews. De digitale enquête is afgerond, en het concept artikel hierover zal in december 2023 aangeboden worden aan een tijdschrift. De kwalitatieve interviews zijn afgenomen en grotendeels getranscribeerd. Begin 2024 zal begonnen worden met de analyse.

Voor het empirisch gedeelte van het onderzoek is een subsidie van 3460 euro van de Pius stichting (via de RING-GV) verkregen.

De bijzonder hoogleraar zal als promotor betrokken blijven bij dit onderzoek.

2. Nederlandse Katholieke godsdienstpsychologen

Samen met Prof. dr. Hans Alma (VU) en prof. dr. Herman Westerink (RU/Leuven) (begeleidingscommissie) is een biografisch onderzoek opgestart over de achtergrond en invloed van Nederlandse Katholieke godsdienstpsychologen in de 20^e eeuw, op basis van archiefmateriaal. (Focus: de Nijmeegse godsdienstpsychologie – Han Fortmann, Jan van der

Lans, Arnold Uley en Willem Berger.) Het onderzoek wordt uitgevoerd door prof. dr. Ruud ter Meulen, die voor dit project verbonden wordt aan het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen. De onderzoeker heeft het nodige archiefwerk gedaan en publicaties van de betreffende godsdienstpsychologen bestudeerd, en zijn bevindingen op papier gezet. Op 18 september 2023 heeft de onderzoeker zijn bevindingen voorgelegd aan de begeleidingscommissie. Het project wordt naar verwachting najaar 2024 afgerond. Voor dit project is een subsidie van 5000 euro van het Arnold Uley fonds verkregen.

Promotiebegeleiding

Buitenpromovendus

-Nelleke ten Napel-Roos, geestelijk verzorger: ‘Levensbeschouwing en spiritualiteit van niet-gezonden geestelijk verzorgers’ (promotievoorstel in voorbereiding) (samen met dr. W. Smeets, Radboud MC, en dr. B. Mathijssen, RUG).

Publicaties

Wetenschappelijk

-‘Positioning Chaplaincy in the Pluralistic and Multidisciplinary Dutch Care Context’ (samen met Anja Visser en Hanneke Muthert). *Religions* 14: 1173.
<https://www.mdpi.com/2077-1444/14/9/1173>

Vak- en populaire publicaties

-‘Zinvolle zorg thuis, *Vrijzinnig* jrg 16, nr 2 (juni 2023), p. 10.

Lezingen

- ‘Harry Potter en de zin van het leven. Over lezen en levensvragen’ Lezing voor de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap Vaassen, 15 maart 2023.

-‘Religie en zingeving: kunnen ooit zonder?’ Lezing voor paascongres reformatorische studentenverenigingen (VGS) over de toekomst van religie. Helvoirt, 23 maart 2024.

-‘Over plakhandjes, hamers en angsthazen. Verbeelding in supervisie en geestelijke verzorging’. Afscheidsrede Rijksuniversiteit Groningen, 9 juni 2023.

Congressen/studiedagen

-Deelname en organisatie werkconferentie van Scandinavische en Nederlandse onderzoekers geestelijke verzorging, Groningen, 25 augustus 2023.

-Deelname aan het convent van vrijzinnige voorgangers, Elspeet, 4-5 oktober 2023.

-Lid van de organisatiecommissie van de Conference of the International Association for the Psychology of Religion (IAPR) in Groningen, 21-24 augustus 2023.

Relevante lidmaatschappen

-Voorzitter van Stichting Aanpakken (subsidieert nascholing van PKN predikanten en kerkelijk werkers) (tot 16 mei 2022).

-Lid van het bestuur van het KSGV (tot 1 juni 2023).

-Lid van de redactieraad van International Series in Mental Health and Religion (Shaker Verlag, Aachen).

-Lid van de redactieraad *Tijdschrift Geestelijke Verzorging* (TGV) (sinds jan. 2018).

-(Bestuurs)lid Vrijzinnig Universitair Netwerk (VUN).

-Lid van de voorbereidingscommissie 'De Vrijzinnige Lezing'.

-Lid van de Raad van Advies van het OVP (Opleidingsinstituut voor theologie, levensbeschouwing en geestelijke begeleiding in Vrijzinnig Perspectief).

-Lid van de Commissie van Bezwaar van Vrijzinnigen Nederland.

-Secretaris/penningmeester van Stichting Steunfonds Vrijzinnig Hervormd Godsdienstig Leven.

-Lid van het curatorium van de Remonstrantse Broederschap (sinds januari 2021).

Advisering en diversen

-Lid van de BAC (Benoemingsadviescommissie) benoeming docent Beroepsvorming en spiritualiteit aan de PTHU (april 2023).

-Lid van de commissie TNO (Toets Nieuwe Opleiding) van de NVAO van de nieuwe tweejarige masteropleiding geestelijke verzorging aan de TST (Tilburg School of Theology) (mei 2023).

-Lid van de BAC (Benoemingsadviescommissie) benoeming hoogleraar geestelijke verzorging aan de PTHU (11 juli 2023).

-Lid van de leergemeenschap 'Levensbeschouwelijke diversiteit en interlevensbeschouwelijke geestelijke verzorging' (onderdeel het op 1 oktober 2021 gestarte ZonMw project 'Kennisswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging').

-Lid van de Raad van Advies van ZonMw project 'Kennisswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging' (gestart op 1 oktober 2021).

Activiteiten direct relevant voor de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland

- De leerstoelhouder is de ‘trait-d’union’ tussen KSGV en VVP, en beoogt ondermeer vanuit de redactie van het KSGV publicaties te initiëren die relevant zijn voor vrijzinnige voorgangers.
- Lid van de Raad van Advies van het OVP (Opleidingsinstituut voor theologie, levensbeschouwing en geestelijke begeleiding in Vrijzinnig Perspectief).
- Lid voorbereidingsgroep ‘De Vrijzinnige Lezing’ (Rick Benjamins).
- (Bestuurs)lid van het Vrijzinnig Universitair Netwerk.
- Lid van het curatorium van de Remonstrantse Broederschap.
- Artikel in *Vrijzinnig*.
- Lezing over Harry Potter voor een VVP afdeling.
- Meedenken over de toekomst van de VVP.

Media

- Interview over Harry Potter in *De Limburger*, 15 oktober 2023: ‘Harry Potter 25 jaar in Nederland “De tovenaarsleerling laat zien dat iedereen erbij hoort”’.
- Interview in *Tijdschrift Geestelijke Verzorging*, jrg. 26, nr. 112, december 2023, pp. 4-9.
- Hoogleraarportret voor senaatskamer RUG
<https://www.rug.nl/about-ug/latest-news/news/archief2024/nieuwsberichten/0112-hoogleraarportretten>

T.H. Zock
Utrecht, december 2023